

PHÁT TRIỂN DU LỊCH ĐƯỜNG SÔNG VIỆT NAM

Nguyễn Văn Đình
Trường Đại học Thủy lợi
Email: nvdinhh22@gmail.com

/Ngày nhận bài: **21/10/2025** /Ngày nhận bài sửa sau phân biên: **30/11/2025** /Ngày chấp nhận đăng: **01/12/2025**

TÓM TẮT

Việt Nam có hệ thống sông ngòi phong phú và đa dạng. Đó là nguồn tài nguyên quý để phát triển du lịch đường sông. Bài viết này đề cập những vấn đề khái quát về du lịch đường sông, tuyến du lịch đường sông, các yếu tố hình thành và ảnh hưởng đến du lịch đường sông, khái quát về hệ thống sông ngòi Việt Nam, một số mô hình phát triển du lịch đường sông trên thế giới và Việt Nam. Từ đó, rút ra những bài học kinh nghiệm và đồng thời gợi ý một số phương hướng phát triển du lịch đường sông Việt Nam.

Từ khóa: Du lịch đường sông; Hệ thống sông ngòi; Mô hình du lịch; Phương hướng phát triển

DEVELOPMENT OF RIVER TOURISM IN VIETNAM

ABSTRACT

Vietnam has a rich and diverse river system, which serves as a valuable resource for the development of river tourism. This article discusses general issues related to river tourism, river tourism routes, the factors that shape and influence river tourism, an overview of Vietnam's river system, and several models of river tourism development around the world and in Vietnam. From there, several lessons learned are drawn, and at the same time, some directions for the development of river tourism in Vietnam are suggested.

Keywords: River tourism; River system; Tourism model; Development directions

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Việt Nam có nguồn tài nguyên phong phú, đa dạng, đó là hệ thống sông ngòi, kênh, rạch rải khắp mọi miền đất nước. Tuy nhiên, nguồn tài nguyên quý giá đó lại chưa được khai thác để phát triển du lịch một cách tương xứng. Cùng với các tài nguyên du lịch tự nhiên và văn hóa phong phú khác, đường sông sẽ góp phần làm cho du lịch Việt Nam phát triển một cách đa dạng, phong phú, hấp dẫn và toàn diện hơn. Tuy nhiên, để phát triển du lịch đường sông, ngoài nhận thức đúng về vai trò, vị trí của nó, còn cần phải có chiến lược phát triển đúng, phải có các chính sách và đầu tư cơ sở vật chất kỹ thuật cũng như phải có nguồn nhân lực du lịch có chất lượng. Bài viết này nêu lên những vấn đề cơ bản về du lịch đường sông, một số mô hình phát triển du lịch đường sông thế giới và Việt Nam, từ đó đưa ra gợi ý về định hướng phát triển du lịch đường sông ở nước ta.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài viết chủ yếu sử dụng phương pháp *nghiên cứu định tính* dữ liệu thứ cấp tập hợp từ các nguồn khác nhau như các nghiên cứu của nhiều tác giả trong và ngoài nước có liên quan đến du lịch đường sông.

Phương pháp quan sát thực địa cũng được vận dụng thông qua quan sát, trải nghiệm thực tế, ghi chép của tác giả ở một số tour du lịch đường sông trong nước và trên thế giới.

Trên cơ sở tổng hợp các tài liệu thứ cấp, quan sát trải nghiệm và ghi chép thực tế, tác giả đã vận dụng *phương pháp phân tích, tổng hợp và suy luận logic* để kết hợp lý luận với thực tiễn, một số mô hình du lịch đường sông thế giới và Việt Nam. Từ đó, rút ra những bài học kinh nghiệm và đồng thời gợi ý định hướng phát triển du lịch đường sông Việt Nam.

3. NỘI DUNG

Liên quan đến du lịch dựa vào tài nguyên nước có các khái niệm khác nhau như: du lịch đường thủy, du lịch đường biển, du lịch đường sông, du lịch trên hồ, đầm, phá... Song, bài viết này chỉ đề cập đến “Du lịch đường sông”.

3.1. Du lịch đường sông

Tùy theo những mục đích nghiên cứu mà có những khái niệm du lịch đường sông khác nhau, sau đây là một số khái niệm cơ bản.

3.1.1. Khái niệm du lịch đường sông

Có những cách hiểu về du lịch đường sông như sau: Theo Đỗ Quốc Thông (2009): Du lịch đường sông là một loại hình du lịch mà trong đó người ta dùng thuyền, cano để di chuyển trên những con sông tự nhiên, sông đào, những con kênh, rạch nhỏ; thường thức phong cảnh đẹp trên sông, gặp gỡ những người dân sống ở đây, trò chuyện để có thể cảm nhận được cuộc sống của họ; tìm hiểu nền kinh tế xã hội của

những quốc gia và những vấn đề về môi trường sinh thái mà ngày vẫn liên quan đến cuộc sống của người dân địa phương.

Tác giả Châu Văn Bình (2015) cho rằng: Du lịch đường sông là hình thức tổ chức các chuyến du lịch dọc theo dòng chảy của các con sông, kết hợp các hoạt động vui chơi giải trí ăn uống, nghỉ ngơi cùng với việc tìm hiểu đời sống văn hóa của cư dân các địa phương mà tuyến du lịch đường sông đi qua. Trong đó, việc phát triển kinh tế và bảo vệ môi trường sinh thái được quan tâm hàng đầu.

Theo chúng tôi, du lịch đường sông/kênh, rạch là hình thức tổ chức các chuyến du lịch ngắn ngày bằng các phương tiện như tàu, thuyền, cano, ghe... dọc theo các con sông, kênh rạch có kết hợp các hoạt động vui chơi giải trí, ăn uống, nghỉ ngơi, thể thao cùng với việc tìm hiểu văn hóa của cư dân các địa phương hoặc tham quan các danh lam thắng cảnh đặc thù trên sông hoặc hai bên bờ mà tuyến du lịch đường sông đi qua.

3.1.2. Tuyến du lịch đường sông

Để hiểu rõ hơn về Du lịch đường sông cần nghiên cứu các vấn đề như: tuyến du lịch đường sông, các yếu tố hình thành tuyến du lịch đường sông.

a. Tuyến du lịch đường sông

Tuyến du lịch đường sông là lộ trình theo các tuyến giao thông đường sông có liên kết các điểm du lịch, khu du lịch ven sông và trên bờ, các cơ sở cung cấp dịch vụ du lịch, gắn với các tuyến giao thông đường sông đó. Cũng như các tuyến du lịch khác, tuyến du lịch đường sông phải đảm bảo đầy đủ các yếu tố về lực hút của các điểm tham quan, các cơ sở hạ tầng, vật chất kỹ thuật phục vụ du lịch, các dịch vụ du lịch, các yếu tố đảm bảo an toàn giao thông đường sông.

b. Các yếu tố hình thành và ảnh hưởng đến tuyến du lịch đường sông.

Thứ nhất, thành phần tạo lực hút:

Lực hút khách du lịch đường sông là cảnh quan ven bờ, cảnh quan trên sông, nguồn nước và thủy văn. Cảnh quan ven bờ bao gồm cảnh quan thiên nhiên và cảnh quan nhân văn càng đa dạng, phong phú, càng hấp dẫn du khách. Bên cạnh hai yếu tố trên, thì nguồn nước sông và chế độ thủy văn của sông cũng đóng vai trò rất quan trọng trong việc thu hút, hấp dẫn khách. Nguồn nước sông không bị ô nhiễm, không bốc mùi hôi thối, không có rác thải hữu cơ gây tắc nghẽn đường giao thông thủy, thuận lợi cho hoạt động du lịch đường sông. Tuyến sông phải đảm bảo cho các loại phương tiện giao thông phục vụ du lịch đường sông có thể hoạt động được thuận lợi.

Thứ hai, cơ sở vật chất - kỹ thuật du lịch và phương tiện du lịch đường sông:

Với loại hình du lịch đường sông thì các cơ sở hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật bao gồm: cơ sở hạ tầng của du lịch đường sông và cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ du lịch.

Cơ sở hạ tầng của du lịch đường sông bao gồm: Hệ thống giao thông vận tải đường sông, hệ thống bến tàu du lịch, hệ thống thông tin liên lạc, an toàn, công trình điện nước, phương tiện vận chuyển, các điểm, khu du lịch...

Cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ du lịch bao gồm: hệ thống các cơ sở phục vụ ăn uống, lưu trú; mạng lưới cửa hàng thương nghiệp, các cơ sở thể thao, các cơ sở y tế, các công trình phục vụ hoạt động thông tin văn hóa, các cơ sở phục vụ các dịch vụ bổ sung khác.

- *Phương tiện du lịch đường sông:* Các phương tiện du lịch đường sông phổ biến là du thuyền, tàu - nhà hàng, canô, tàu cánh ngầm, thuyền, ghe... Các phương tiện này phải đảm bảo các điều kiện, tiêu chuẩn, chất lượng dịch vụ phục vụ du lịch đường sông. Tùy theo độ lớn của đường sông mà có thể sử dụng các loại phương tiện giao thông đường sông khác nhau.

Thứ ba, dịch vụ du lịch:

Các loại hình dịch vụ phục vụ khách du lịch tham gia tuyến du lịch đường sông bao gồm dịch vụ thuê tàu thuyền, dịch vụ vui chơi giải trí, dịch vụ ăn uống, nhà hàng nổi, dịch vụ tổ chức các hoạt động theo yêu cầu của khách hàng,...

Thứ tư, các yếu tố khác:

Ngoài các yếu tố trên du lịch đường sông còn chịu ảnh hưởng của các yếu tố như sau:

- Chiến lược, cơ chế, chính sách và của nhà nước về phát triển du lịch đường sông.
- An ninh chính trị và an toàn cho con người và phương tiện.
- Chiều dài, độ lớn, độ nông sâu của dòng sông.
- Thời tiết, khí hậu, thủy triều, lũ lụt...

3.2. Hệ thống sông ngòi - Tài nguyên du lịch đường sông đa dạng của Việt Nam

3.2.1. Đặc điểm chung của sông ngòi Việt Nam
Nước ta có 2360 sông dài trên 10km. Sông ngòi nước ta chảy theo 2 hướng chính là Tây Bắc - Đông Nam và hướng vòng cung. Các con sông chảy hướng Tây Bắc - Đông Nam là sông Hồng, sông Thái Bình, sông Đà,... Các con sông chảy hướng vòng cung (chủ yếu ở vùng núi Đông Bắc) là sông Thương, sông Lục Nam,... Tổng diện tích các lưu vực sông là 1.167.000 km², trong đó, phần diện tích trong lãnh thổ Việt Nam là 331.578 km² (chiếm 38%) và phần diện tích nằm ngoài lãnh thổ là 835.422 km² (chiếm 72%). Tổng lượng nước mặt trên lãnh thổ nước ta khoảng 830 - 840 tỷ m³/năm [3].

3.3. Một số mô hình du lịch đường sông trên thế giới và ở Việt Nam

3.3.1. Thế giới

a) Du lịch đường sông Amazon

Amazon là dòng sông dài thứ hai trên thế giới với 6.400 km. Sông Amazon chảy qua Bra-xin, Cô-lôm-bi-a và Pê-ru. Lưu vực sông có diện tích khoảng 6,9 triệu km², bao gồm các quốc gia Bô-li-vi-a, Bra-xin, Cô-lôm-bi-a, Ê-cu-a-đo, Gai-a-na thuộc Pháp, Gai-a-na, Pê-ru, Xu-ri-nam và Vê-nê-zu-ê-la. Sông Amazon chiếm 13% thảm thực vật và 40% rừng mưa nhiệt đới trên toàn cầu. Amazon có hệ động, thực vật vô cùng phong phú, nhiều loài đặc biệt quý hiếm, là điều kiện thuận lợi để phát triển du lịch sinh thái. Bên cạnh đó, cảnh quan thiên nhiên tươi đẹp và hơn 400 tộc người bản địa cũng là những tiềm năng lớn để phát triển du lịch của vùng. Tổ chức Hiệp ước Hợp tác Amazon được thành lập từ năm 1988, là một tổ chức quốc tế hoạt động vì sự phát triển bền vững ở lưu vực sông, trong đó, phát triển du lịch là một trong những vấn đề trọng tâm. Thông qua hoạt động của tổ chức, đã hình thành các tuyến du lịch xuyên biên giới ở khu vực Amazon, bao gồm hành trình du lịch Amazon - Ca-ri-bê (qua các nước Bra-xin, Gai-a-na, Xu-ri-nam), tuyến Amazon-Andes- Pacific (qua Bra-xin, Pê-ru), tuyến du lịch đường sông Amazon (qua Bra-xin, Cô-lôm-bi-a, Pê-ru, Ê-cu-a-đo, Bô-li-vi-a). Mỗi tuyến đều có cẩm nang hướng dẫn du lịch bền vững nhằm nâng cao nhận thức và thúc đẩy cơ quan quản lý du lịch, doanh nghiệp và các nhà điều hành tour trong quá trình phát triển sản phẩm du lịch.

b) Du lịch sông Danube

Danube là dòng sông dài thứ hai trong châu Âu sau sông Vôn-ga, với chiều dài 2.872 km, qua địa phận 10 quốc gia, trong đó có 4 thành phố thủ đô gồm Vienna, Bratislava, Budapest và Belgrade và lấy nước từ các sông thuộc 19 quốc gia, trước khi đổ ra Biển Đen qua đồng bằng châu thổ sông Danube tại Ru-ma-ni và U-crai-na. Toàn bộ lưu vực có diện tích khoảng 800.000km², là nơi sinh sống của 120 triệu cư dân - chiếm hơn 1/5 dân số toàn châu Âu. Sông Danube được biết tới như một điểm du lịch hấp dẫn từ lâu đời, có đầy đủ hạ tầng du lịch, phù hợp với thị hiếu và túi tiền mọi đối tượng khách, từ cơ sở lưu trú cao cấp như các lâu đài ven sông và các khách sạn sang trọng, các nhà hàng nổi tiếng, cho tới hệ thống nhà nghỉ bình dân.

Khách du lịch có thể ăn nghỉ trên tàu thuyền hoặc không có nhu cầu lên bờ thì đi theo các chuyến ngắn trong ngày. Đối với những du khách đam mê đạp xe hoặc leo núi mà không có nhu cầu về lưu trú và ăn uống thì có thể lựa chọn lưu trú tại nhà dân hoặc cơ sở lưu trú tập thể với giá rẻ của cộng đồng cư dân. Bên cạnh đó vùng Danube còn có hàng loạt các hoạt động giải trí khác như các tour du lịch văn hóa và tham quan thành phố, các hoạt động dựa vào thiên

hiên như xem chim hoặc câu cá, tour trải nghiệm ẩm thực và rượu vang địa phương, các hoạt động thể thao, các chương trình chăm sóc sức khỏe và các chương trình hội nghị, hội thảo. Sông Danube mỗi năm thu hút khoảng 150 tàu du lịch.

c) Du lịch sông Nile

Với chiều dài 6.696km, sông Nile là con sông dài nhất trên trái đất, chảy qua địa phận nhiều quốc gia ở châu Phi bao gồm Bu-run-đi, Công-gô, Ê-ti-ô-pi-a, Eritrea, Kê-ni-a, Ru-an-đa, Su-đan, Xu-đăng, Tan-da-ni-a, U-gan-đa và Ai Cập. Các chương trình du lịch trên sông Nile có thể trong 3, 4 hoặc 7 ngày, và có hơn 250 tàu thuyền phục vụ trên tuyến sông. Nhiều hoạt động được du khách ưa thích như khám phá thế giới động vật hoang dã ở Kê-ni-a, tour xem khi ở U-gan-đa và leo núi Kilimanjaro.

d) Du thuyền từ Chiang Mai (Thái Lan) đến Viêng Chăn (Lào)

Du thuyền trên sông Mekong từ Chiang Mai (Thái Lan) đến Viêng Chăn (Lào) là một trải nghiệm tuyệt vời để ngắm nhìn cảnh đẹp thiên nhiên và tìm hiểu văn hóa địa phương. Hành trình thường kéo dài từ 2 đến 4 ngày, đi qua những ngôi làng ven sông, những khu rừng nhiệt đới và những tàn tích cổ đại. Giá vé du thuyền dao động từ 500 USD đến 2.000 USD một người, tùy thuộc vào thời gian, loại du thuyền và tiện nghi.

đ) Tour du lịch sông Seine (Paris - Pháp)

Sông Seine không chỉ là tuyến giao thông đường thủy quan trọng mà còn là biểu tượng văn hóa - lịch sử - nghệ thuật của Pháp. Hai bên bờ sông Seine ở Paris đã được UNESCO công nhận là Di sản Thế giới (năm 1991). Các loại tour phổ biến: tour ngắm cảnh Sightseeing cruise khoảng 1 giờ lướt sông, nghe thuyết minh (nhiều ngôn ngữ), ngắm các điểm nổi bật như Tháp Eiffel, Louvre, Notre-Dame; tour buổi trưa (Lunch cruise/Brunch cruise) khoảng 1-2 giờ gồm ăn trưa/thưởng thức ẩm thực trên thuyền, vừa ăn vừa ngắm cảnh; tour du thuyền tối (Dinner cruise) 2 giờ trở lên, không gian lãng mạn, ánh sáng đèn thành phố, menu Pháp cao cấp, đôi khi có nhạc sống; tour riêng/VIP, có thể linh hoạt về thời gian, dịch vụ hoặc lịch trình đặc biệt; tour đêm/sau hoàng hôn, buổi tối, thường sau 20h trở đi khi thành phố đã lên đèn, ánh sáng đẹp, cảnh đêm của các công trình, tháp Eiffel lấp lánh, lãng mạn.

3.3.2. Việt Nam

a) Du lịch sông nước đồng bằng sông Cửu Long
Nằm ở phía Nam Việt Nam, khu vực đồng bằng sông Cửu Long (với 13 tỉnh thành cũ) nổi tiếng với văn hóa sông nước miệt vườn đặc trưng, trong đó có văn hóa chợ nổi độc đáo. Chợ nổi Cái Răng là sản phẩm du lịch nổi tiếng của Cần Thơ. Khi đến đây khách du lịch được tìm hiểu những nét văn hóa độc đáo, các phương

VĂN HÓA - CULTURE

thức giao thương, sinh hoạt đời thường của các tiểu thương... Tạp chí Du lịch Rough Guide (Anh) đã bình chọn chợ nổi Cái Răng là một trong 10 khu chợ ấn tượng nhất thế giới. Trang Mysteriousworld bình chọn Cần Thơ là một trong 10 thành phố có kênh rạch đẹp nhất thế giới. Tại Cần Thơ, các cung đường sông khá đa dạng, du khách có thể lựa chọn nhiều điểm đến thú vị: tham quan khu đồ chơi dân gian Long Xuyên; ghé vườn trái cây Ba Cống; du lịch Cồn Sơn; luồn lách trong các kênh rạch tham quan vườn ca cao, cơ sở sản xuất bánh hỏi mật võng; theo các kênh rạch nhỏ ở Cái Răng ghé tham quan cơ sở sản xuất hủ tiếu, làng chiếu Thường Thạnh.

b) *Trải nghiệm du thuyền nội đô trên sông Sài Gòn*
Thành phố Hồ Chí Minh có sông Sài Gòn (dài 256km) chạy dọc trên địa phận thành phố khoảng 80km. Đến thành phố Hồ Chí Minh, khách du lịch có thể trải nghiệm tuyến du lịch đường sông nội đô kết hợp thưởng thức ẩm thực trên sông tại khu bến Bạch Đằng, trải nghiệm ngắm cảnh trên sông Sài Gòn về đêm, sử dụng dịch vụ tiệc buffet trên du thuyền, thưởng thức ca nhạc truyền thống; hay “city tour trên sông Sài Gòn” ban ngày kết hợp tham quan các danh thắng, di tích lịch sử của thành phố. Trong kế hoạch phát triển sản phẩm du lịch 2023 - 2025 sẽ triển khai thử nghiệm mô hình taxi nước với tên gọi “Green Water Taxi” chạy bằng điện và năng lượng mặt trời nếu đưa vào khai thác sẽ giảm giao thông đường bộ, giảm ô nhiễm và tạo ra phương tiện đi lại mới mẻ phục vụ phát triển du lịch. Thành phố có lợi thế với mạng lưới giao thông đường thủy khá phát triển với 101 tuyến, 73 cảng, bến phục vụ vận tải hành khách, khách du lịch trong tổng số 251 cảng, bến thủy nội địa đang hoạt động.

c) *Du thuyền sông Hương (Huế)*

Tour này lợi thế có sông Hương thơ mộng và những cây cầu nổi tiếng như Trường Tiền, Dã Viên, Phú Xuân... Hai bên bờ sông có nhiều khách sạn, nhà hàng đẹp bởi khung cảnh và tầm nhìn từ sông rất thú vị cho việc ăn uống, lưu trú và một số hoạt động khác. Công viên và không gian mở dọc hai bờ sông được tái phát triển để khuyến khích các hoạt động lễ hội, hội chợ, giải trí, thể thao.

d) *Du lịch đường sông Hồng liên kết 3 tỉnh Phú Thọ, Yên Bái, Lào Cai*

Tại miền Bắc, Phú Thọ là tỉnh sớm xác định rõ lợi thế các giá trị văn hóa, di tích lịch sử, lễ hội, làng nghề dọc sông Hồng. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Phú Thọ đã phối hợp với tỉnh Yên Bái, Lào Cai liên kết xây dựng sản phẩm du lịch dọc sông Hồng kết nối các giá trị văn hóa giữa 3 tỉnh để phục vụ du khách với chương trình du lịch: Đình, chùa Tam Giang (Việt Trì) - Đền Du Yến (Thanh Ba) - Đền Mẫu Âu Cơ (Hạ Hòa) - Đền Đông Cuông (Yên Bái) - Đền Tuần Quán (Yên Bái) - Đền Bảo Hà (Lào Cai) để

quảng bá và tổ chức các đoàn khách tham quan đầy mạnh thành sản phẩm du lịch liên vùng hấp dẫn. Năm 2023, Phú Thọ đã đón 20 đoàn với 439 khách du lịch quốc tế du lịch đường Tour du lịch đường sông để lại nhiều ấn tượng với du khách, trong đó có nhiều du khách trở lại. Việc thu hút du khách quốc tế tham quan, trải nghiệm các di tích, di sản văn hóa, làng nghề cũng đã mang lại thu nhập cho người dân tại địa phương, tuy chưa cao nhưng góp phần tạo động lực để bà con duy trì, phát triển nghề thủ công truyền thống và bảo tồn, phát huy giá trị của các di sản văn hóa vùng đất Tổ.

e) *Du lịch đường sông Hà Nội- kết nối các di tích*

Tạp chí Rianovosti của Nga đã từng bình chọn sông Hồng là một trong 18 thắng cảnh đẹp nhất thế giới. Có chiều dài chảy qua Hà Nội khoảng 160km, trong đó có tới 40km qua nội đô nên dọc sông Hồng có nhiều điểm di tích lịch sử, văn hóa, làng nghề đặc sắc của Hà Nội và nhiều cây cầu nổi tiếng như Long Biên cổ kính hơn 100 tuổi, cầu Nhật Tân - biểu tượng mới của Hà Nội và nhiều làng chài, trang trại, vườn ven sông hấp dẫn du khách. Để khai thác tiềm năng du lịch sông Hồng, thành phố Hà Nội cần đầu tư nhiều hơn nữa vào hạ tầng, chỉnh trang cảnh quan hai bên bờ sông. Đồng thời nên đầu tư tàu vận chuyển khách an toàn, thoải mái để du khách vừa ngắm cảnh vừa có thể nghỉ ngơi. Mặt khác cần đầu tư và kết nối các điểm du lịch ven bờ.

3.4. Một số bài học kinh nghiệm và định hướng phát triển du lịch đường sông Việt Nam

3.4.1. *Tổng quát về một số bài học kinh nghiệm*

Từ những vấn đề lý luận về du lịch đường sông, một số mô hình phát triển du lịch đường sông trên thế giới và ở Việt Nam, có thể rút ra được những bài học kinh nghiệm và phương hướng phát triển du lịch đường sông Việt Nam trong thời gian tới. Cụ thể:

a) Cần nhận thức đầy đủ và đúng đắn về phát triển du lịch đường sông. Điều này thể hiện ở chỗ nhận thức về tiềm năng, những thuận lợi cũng như những hạn chế, khó khăn của việc phát triển du lịch đường sông ở nước ta không chỉ cho các nhà quản lý, hoạch định chính sách quốc gia mà ở các địa phương cũng như cho các doanh nghiệp và cộng đồng cư dân.

b) Cần có quy hoạch quốc gia về phát triển du lịch đường sông cho toàn quốc và cho từng vùng. Trong đó chú ý vấn đề quản lý, liên kết giữa các vùng, các địa phương trong nước và cả các quốc gia liên quan như Campuchia, Lào, Thái Lan.

c) Xây dựng cơ sở hạ tầng phục vụ tốt cho du lịch đường sông; đảm bảo các điều kiện an toàn, an ninh cho du khách; giữ gìn tốt môi trường sông nước và trên bờ.

d) Khai thác tốt tài nguyên du lịch thiên nhiên và văn

VĂN HÓA - CULTURE

hóa trên sông cũng như ven bờ nhằm đa dạng hóa sản phẩm dịch vụ du lịch.

đ) Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực du lịch đường sông, trong đó bao gồm cả đội ngũ thủy thủ, nhân viên du lịch phục vụ trên tàu thuyền, trên bờ và cộng đồng dân cư vùng du lịch đường sông đi qua.

e) Tăng cường hoạt động marketing để quảng bá du lịch, thu hút khách.

3.4.2. Cần có nhận thức đúng và đầy đủ về việc phát triển du lịch đường sông

Nước ta có hệ thống sông ngòi dày đặc. Đó là nguồn tài nguyên quý giá cho sự phát triển du lịch đường sông như đã nói ở trên. Tuy nhiên, thời gian qua chúng ta chưa nhận thức một cách đầy đủ lợi thế đó trong việc phát triển du lịch. Điều này thể hiện trong việc xây dựng chiến lược phát triển du lịch đường sông ở cả trung ương và địa phương, trừ một số địa phương đã có sự chú ý. Vì vậy, chúng ta cần tạo nên một sự nhận thức đầy đủ hơn về vai trò của đường sông trong phát triển kinh tế du lịch để có tầm nhìn đúng và dài hạn về phát triển du lịch đường sông, bảo vệ và phát huy tốt giá trị tài nguyên quý giá này bằng quy hoạch, chính sách và cả giáo dục địa phương.

3.4.3. Cần có chiến lược và qui hoạch về phát triển du lịch đường sông một cách hoàn chỉnh

Từ nhận thức đầy đủ như đã nói ở trên thì nhà nước trung ương và địa phương cần xây dựng chiến lược và làm tốt quy hoạch tốt. Cụ thể:

a) Về phương hướng chung

Về phát triển du lịch đường sông cần có sự chú ý khác biệt giữa 3 vùng: miền Bắc, miền Trung và miền Nam vì giữa 3 vùng này hệ thống đường sông cũng như về các điều kiện tự nhiên và văn hóa có những sự khác biệt.

- Ở miền Bắc, dựa trên hệ thống sông Hồng và các sông khác, có thể phát triển loại hình du lịch đường sông dựa gắn với văn hóa đồng bằng Bắc Bộ và vùng núi phía Bắc, tham quan ngắm cảnh, thăm các đô thị, làng nghề, các di tích văn hóa - lịch sử, văn hóa lễ hội, làng quê hai bên bờ sông. Trên một số sông có địa hình phù hợp có thể phát triển cả loại hình du lịch thể thao, du lịch mạo hiểm như ở vùng Tây-Bắc.

- Ở miền Trung, có thể phát triển du lịch đường sông như hệ thống sông Mã, sông Lam, sông La, sông Hương, sông Nhật Lệ, sông Gianh, sông Hương, sông Hàn, sông Trà... gắn với ngắm cảnh quan, thăm di tích lịch sử - văn hóa, làng nghề, thăm chợ thành phố, chợ nông thôn, nghe dân ca miền Trung như dân ca Thanh Hóa, Ví Giặm - đò đưa, dân ca Quảng Bình, dân ca Huế, bài chòi Quảng Nam... Đặc biệt, du thuyền sông Hương thăm cố đô, lăng tẩm, đền đài xứ Huế.

- Ở miền Nam, vùng đồng bằng sông Cửu Long, có sông Mê Kông, hệ thống kênh, rạch chằng chịt, rất thuận lợi cho phát triển loại hình du lịch đường sông với du thuyền chất lượng cao có các dịch vụ như ăn uống, giải trí (như thành phố Hồ Chí Minh) hoặc du lịch trên sông gắn với tham quan ngắm cảnh, thăm chợ nổi, làng nghề, miệt vườn, nghe đờn ca tài tử... Đặc biệt du lịch đường sông vùng này có thể kết nối với Campuchia, Thái Lan, Lào. Trên cơ sở nhu cầu của du khách và điều kiện tài nguyên du lịch có thể hình thành các sản phẩm (tuyến, tour) du lịch cho hợp lý.

Có thể tóm tắt định hướng sản phẩm du lịch đường sông tập trung vào 3 nhóm sản phẩm: *nhóm sản phẩm du lịch tham quan đường sông, nhóm sản phẩm du lịch nghỉ dưỡng trên sông và nhóm sản phẩm du lịch mạo hiểm trên sông.*

Nhóm 1, sản phẩm du lịch tham quan đường sông

Nhóm sản phẩm du lịch này bao gồm các hoạt động tham quan cảnh quan 2 bên bờ sông, các hoạt động trên sông, ngắm nhìn và tham quan thành phố ban ngày hoặc ban đêm, tham quan làng nông nghiệp, làng nghề và tham quan tìm hiểu di tích lịch sử - văn hóa địa phương.

- *Du lịch đường sông thuần túy trên sông:* Du khách ngắm nhìn vẻ đẹp cảnh quan thiên nhiên, làng mạc, thành phố 2 bên sông; tham quan các hoạt động trên sông như chợ nổi, cuộc sống của người dân trên sông... và nghe các làn điệu dân ca mang bản sắc vùng miền..., đồng thời thưởng thức ẩm thực địa phương ngay trên tàu, thuyền, xuống, ghe.

- *Du lịch đường sông ngắm cảnh và tham quan trên bờ:* Du khách ngắm cảnh quan hai bên bờ; lên bờ tham quan thành phố, làng mạc (miệt vườn, làng nghề, làng nông nghiệp), thăm di tích lịch sử - văn hóa, các công trình, bảo tàng, chợ...

- *Du lịch đường sông gắn với sự kiện, lễ hội:* Thời gian tổ chức các sự kiện du lịch đường sông thường trùng với các ngày lễ quan trọng trong năm. Không gian diễn ra sự kiện được tận dụng không chỉ ven bờ sông mà còn có các hoạt động trên sông. Cho nên khách du lịch vừa xem hoặc tham gia trực tiếp vào lễ hội để trải nghiệm, tìm hiểu về phong tục, tập quán và văn hóa nơi mình đi qua.

Nhóm 2, sản phẩm du lịch nghỉ dưỡng trên sông

Du lịch nghỉ dưỡng là loại hình du lịch giúp con người hồi phục sức khỏe, lấy lại tinh thần sau khoảng thời gian dài làm việc mệt mỏi và căng thẳng. Đối tượng của loại hình du lịch này đa phần là những người lớn tuổi có nhu cầu chăm sóc sức khỏe và có khả năng tài chính. Việc kết hợp đi du lịch với nhu cầu chăm sóc sức khỏe và nghỉ dưỡng được du khách

VĂN HÓA - CULTURE

ở các nước phát triển ưa chuộng. Các phương tiện du lịch ở đây là:

- *Tàu thủy du lịch*: sản phẩm du lịch nghỉ dưỡng trên sông bao gồm các hoạt động cung cấp dịch vụ lưu trú, ăn uống, các dịch vụ bổ sung khác với chất lượng cao được diễn ra ngay trên tàu kết hợp với trải nghiệm nét đẹp sống động của vùng sông nước.

- *Nhà hàng nổi và khách sạn nổi trên sông*: Những nhà hàng nổi, khách sạn nổi trên sông, ven sông trung tâm thành phố hay ở vị trí ngã ba sông cũng được khách du lịch ưa chuộng. Loại khách này có khả năng thanh toán tương đối cao, họ thích được nghỉ ngơi, ăn uống và ngắm cảnh sông nước, thành phố, làng quê và thiên nhiên tươi đẹp.

Nhóm 3, sản phẩm du lịch mạo hiểm trên sông

Sự pha trộn, kết hợp giữa ngắm cảnh và tham gia các hoạt động mạo hiểm trên sông, suối sẽ tạo cho du khách sự trải nghiệm đáng nhớ. Trong chuyến du lịch sông nước, tại các nơi có sông, suối, kênh rạch nhỏ... có nước sạch tự nhiên, không bị ô nhiễm, các trò chơi vận động tạo cảm giác mạnh, hòa mình vào thiên nhiên sông nước sẽ tạo ấn tượng mạnh, nhắc nhở về điểm đến cho du khách, như tắm, bơi, chèo thuyền kayak, chơi bóng chuyền trên sông.

b) Về quy hoạch du lịch đường sông

Trên cơ sở quy hoạch chung toàn quốc, nên để cho chính quyền địa phương thực hiện quy hoạch ở mỗi địa phương vì mỗi con sông cũng như các điều kiện khác đều có tính đặc thù. Ở đây chính quyền cần chú ý sự liên kết giữa các địa phương (và quốc gia) có chung dòng sông. Trên cơ sở định hướng và quy hoạch, doanh nghiệp du lịch xây dựng sản phẩm, tour, tuyến du lịch đường sông cho phù hợp với điều kiện cụ thể.

3.4.3. Về các chính sách đối với du lịch đường sông

a) Chính sách quản lý thủy lợi, giao thông đường sông nói chung và du lịch đường sông nói riêng. Ở đây liên quan đến việc cấp phép, đến xây dựng cơ sở hạ tầng đường sông và du lịch đường sông, đến an ninh, an toàn đường sông, đến vấn đề quản lý bảo vệ môi trường trên sông và vùng ven sông... Do vậy cần có sự phân cấp và phối hợp chặt chẽ giữa các bên liên quan để tránh tình trạng chồng chéo hoặc bỏ trống.

b) Chính sách đầu tư, chính sách cho vay vốn, giá cả và một số chính sách khác: Nhà nước (có thể trung ương hoặc địa phương) đầu tư vào cơ sở hạ tầng như

hệ thống luồng lạch, an toàn giao thông, hệ thống bến thuyền du lịch (cũng có thể do doanh nghiệp), kết nối giao thông đường bộ với bến thuyền du lịch. Mặt khác, giai đoạn đầu, Nhà nước cần có sự khuyến khích các doanh nghiệp du lịch đường sông để họ hoạt động như: chính sách cho vay với lãi suất ưu đãi, trợ giá, chính sách thuế, hỗ trợ đào tạo nguồn nhân lực, quảng bá, xúc tiến du lịch đường sông....

4. KẾT LUẬN

Với lợi thế về vị trí địa lý và tài nguyên du lịch phong phú, đặc biệt là tài nguyên du lịch sông nước, du lịch đường sông Việt Nam có điều kiện để phát triển ngày càng mạnh mẽ hơn trên cơ sở nhận thức đúng về vai trò, vị trí của loại hình du lịch này, đúc rút kinh nghiệm của một số mô hình du lịch đường sông thế giới và trong nước, xây dựng được chiến lược, định hướng đúng đắn và đầu tư cả nhân tài, vật lực một cách phù hợp thì chắc chắn du lịch Việt Nam sẽ phát triển nhanh chóng và bền vững, góp phần thúc đẩy ngành du lịch Việt Nam sớm trở thành ngành kinh tế mũi nhọn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Báo Lào Cai. *Kết nối du lịch các tỉnh dọc sông Hồng*, 30-3-2025

asiaodysseytravel.com+4lrivercruises.com+4ChinaDiscovery+4

Châu Văn Bình. (2015). *Phát triển sản phẩm du lịch đường sông tại Thành phố Hồ Chí Minh.*

Khoa Du Lịch. Hà Nội: **Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQG Hà Nội**

Hà Anh. *Đặc điểm chung của sông ngòi Việt Nam*,
Xuất bản: 06/12/2023 -

<https://doctailieu.com/>

Nguyễn Quốc Nghi. (2018). *Giải pháp phát triển du lịch đường sông Cần Thơ.* **Tạp chí Du lịch**, số 5.2018, trang 38-39.

Trung tâm Thông tin du lịch du lịch đường sông, *Tour du thuyền sông- 22/5/2024*

<https://vtr.org.vn/>. *Du lịch đường sông.* Thứ bảy, 28/11/2020 | 16:59 GMT+7

<https://www.thkvietnam.vn/> 11: 00 ngày 15/6/2024

<https://thanhvien.vn/>**Trải nghiệm du lịch**

Moscow: Khám phá thủ đô hoa lệ của nước Nga, Nghĩa Nguyễn, 05/02/2024 13:00 GMT+7

mos-tour.moscow+1

<https://nhandan.vn/>. *Vận tải đường sông-nét đặc trưng mới của giao thông Moskva,* Thứ Bảy, 18/10/2025, 11:14:53 GMT+7

tsarvisit.com+2rivermoscow.ru+2